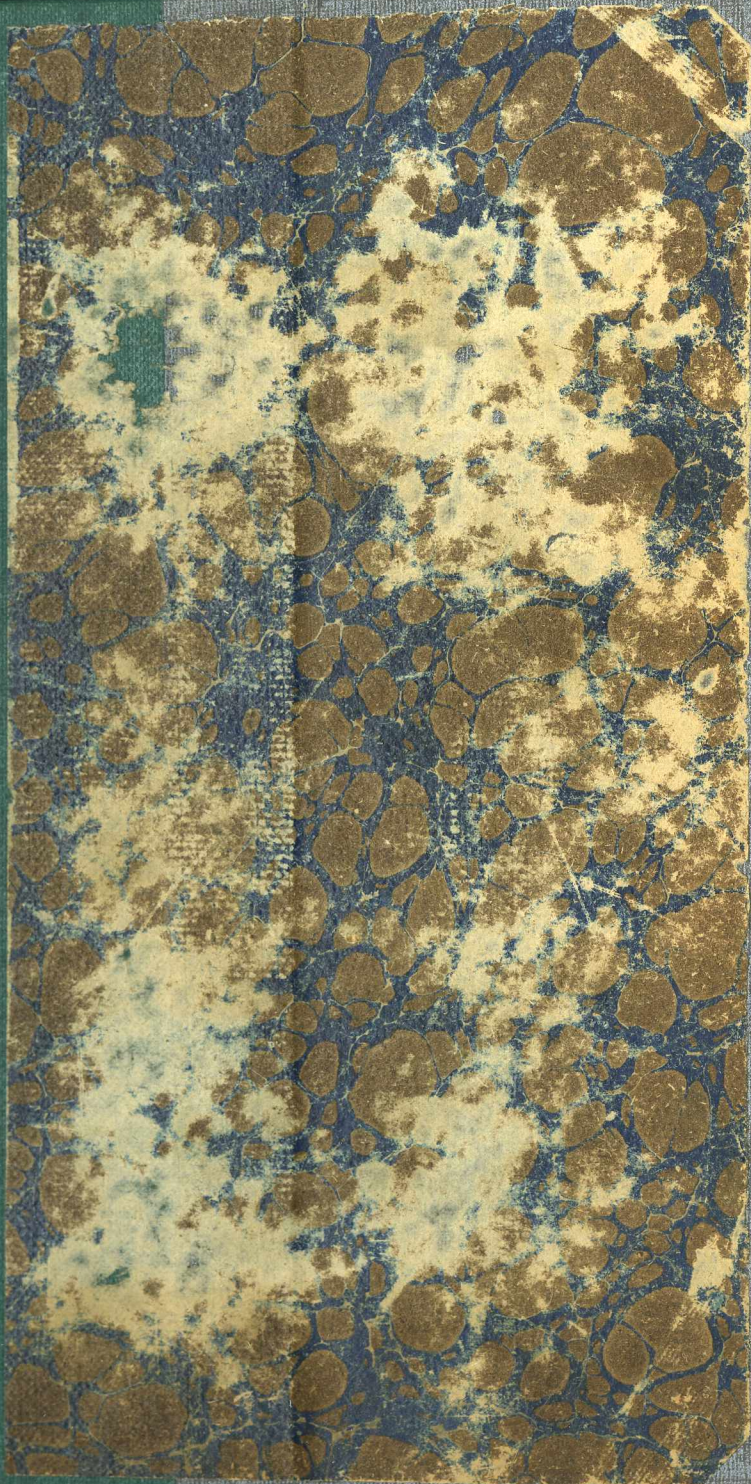

Politikai
röpiratok.

105.

162
105
836
Emlékirat a zsidók ügyében. *B.H.*
001 0005 278 212

Szózat az olvasóhoz!

Tekintetbe vevén a nagy elcsüggedést s megkeseredést, melyet egy különben jóakaró s nemes magyar tudós a magyar tudományos akademiánál mult hónap 1-én tartott értekezésében előfordult kedvezőtlen kifejezések a zsidók iránt, ezek között okozott, s látván miként sokan hitsorsaim közül ezen ügyet tulzottak, s evvel oly nagy lármát űztek, mintha a zsidók Magyarországon hazájukat elvesztették volna, szerencsésnek tartom magamat megmutatni, miszerént a Magyarok még mindig a régi lovagias nemeslelkű emberek, kik a szerencsétlen hazátlan zsidó jövevényeket gazdagforrasú országukba vették fel.

Én pedig, miután fentebb említett értekezést a „Pesti Napló”ban olvastam, következő emlékiratot, melyben hitsorsaim tiszta jelleme világosan be van bizonyítva, szerkesztém s ezt a magyar tudom. akadémia titoknokának Szalay László urnak mult hó 19-én ezen szavakkal nyujtottam be: Használja bölcs belátása szerint a haza javára az akademiánál. S íme e hó 5-én a titoknok ur miután előbb birálat alá vetette vala, s ez igen érdekesnek találta, az akadémia levéltárába el is fogadá. Jelül annak, hogy T. A. ur említett értekezésében csak saját maga véleményét fejezte ki, a nélkül, hogy az akadémia ezt magacává tette.

Ha azonban emlékiratom felolvasásra nem került, okát csak annak tulajdonítani kell, hogy az akadémia ezen országban lakó különfajú kiváló vallással bíró népcsoportulatok fölötti vitatás körré nem válhatik.

Ezen alkalommal a m. t. akadémia több jelentékeny tagjával értekezvén, legnagyobb örömmel értesültem, miszerint az akadémia összes tagjai, ugyszinte a művelt magyarok mind a feltétlen teljes zsidóemánczipáció mellett vannak, amint ez 1842- s 1861-ben országgyűlésileg elvül mondatott ki, s ha nem sokára az országgyűlés összeül (adja Isten), a teljes jogegyenlőség a feltétlen zsidóemánczipációval Magyarországon bizonynyára a honatyák törvényes határozatává válik.

Pest, jan. 12-én 1863.

Spiegler Gyula.

11
Pest, 1862

A magyar tudományos akadémia levéltárába elfogadott emlékiratom a zsidókról Magyarországon.

I.

A zsidók Magyarországon foglalkozásukra nézve külön osztályt nem képeznek, mivelhogy ők mint a más népbeliek hazánkban mindenféle ügygyel dolggal foglalkoznak. Vannak kereskedők, mesteremberek, orvosok, iparosok, ügyvédek, tanítók, földmivelők s a t., habár nem tagadható, hogy kiváló jellemök a kereskedelem. A zsidók sok egyes kivétellel becsületes emberek mint kereskedők is; mert a becsstelen bizony nem sokra mehet üzletében. A zsidók általánosan véve igen éles becsületérzéssel bírnak majd mindenki közülök. Ábrahám fejedelem fiának Isten 4 évezred előtti megválasztott népe tagjának tekinti magát, s így igen érzékeny. Ha pedig gyöngé becsületérzéssel bírnának, amint némelyek róluk felteszik, ilyféle állítások nem oly nagyon fájnának sziveiknek; nem is „minden szunyagból elefántot csinálnának.“ Minthogy pedig tényekből az egyes ember, a törzs, a nép, a nemzet legjobban jellemezhető, azért én is állításom megerősödése végett legalább egy tényre hivatkozom. Öt évvel ezelőtt egy Mortára nevű kis zsidó fiut hatalmas főpap államában szülői karjaiból ezen gyöngé mentséggel, miszerint dajkája által kereszteltetett vala, ragadott ki. S lám, az egész zsidóság becsületérzése fel volt háborítva. Nálunk Magyarországon úgy mint a távol indiában.

A közvéleményt mozgásba hozta, a liberális sajtót pártfogóivá tette, hatalmas kormányokat érellyes lépésekre érdekében birt; s ki az 1859-ik évi olasz háboru megelőző eseményei összefüggését figyelmesen tanulmányozta, tudja, miszerint ezen

háboru keletkezésének főokai egyike épen ezen esemény volt.

Igaz ugyan vannak zsidók, a kik becstelének, tolvajok, csalók s a t.; ezek pedig egyesek, s ki tekintené az egyesek bűneit népük jellemvonásainak?

Bizony van sok magyar, a ki hazaáruló; hát azért a magyar hazaáruló? Vannak roppant nagyszámu olaszok a kik rablók; hát mondhatjuk-e az olaszokról, hogy rablók? Vannak ugyan igen sokan a francziák közül a kik romlottak, hát nevezhetjük-e meg a franczia népet vagy nemzetet romlott nép- vagy nemzetnek?

A zsidók századok évezredek óta eltürt szenvedések s nyomor következtében igen komoly emberekké váltak. Tudva dolog pedig a komoly ember felületességgel nem bir. A mi hires tudósaink, iparosaink, művészeink, orvosaink, s több szakbeli nagy embereink legjobban megczáfolhatnának azok felállítását, miszerint a zsidók felületességgel birnak.

Én azonban az egyesek erényeit épen oly kevéssé mint az egyesek bűneit népük jellemvonásainak tekinthetem. De menjenek csak azok, kik a zsidókat felületességgel vádolják fő s közép iskolákba, s vizsgálják a zsidó tanulókat, lépjenek be zsidó gyárak-, boltok- s műhelyekbe, lássák s hallják a mi zene-, dal- s színművészeinket; nézzék meg hires művészeink szép s nagy műveit; olvassák tudósaink, költészeink s íróink munkáit; ismertessenek meg külföldi államférfiainkkal; látogassák nevezetes orvosainkat s ügyvédeinket; vádolhatják-e azután is a zsidókat felületességgel?

A zsidók különösen mezővárosokban s falun igen józanéletű emberek, éles észszel, kitartással, erélyességgel, nagy szorgalommal, jótékonyssággal, a családi viszonyokbani soliditással birnak. Valóban olyan emberek nem is lehetnek hiuk.

Vannak pedig nagyszámu zsidók, kiknek az előszámlált erények hiányoznak; ezek bizony hiúsággal birnak s nagy fényüzéssel élnek.

Néhányan vetik szemökre a zsidóknak, hogy idegenkednek a munkától; csekély véleményem szerint a zsidó mesterlegények s a hordárok minden utcza szegletnél ezen vádot legjobban czáfolhatják meg. Egyébiránt a zs. törvény a zsidóknak a munkaságot parancsolja. Az ókori legnagyobb rabbiak egyszerű munkások vagy mesteremberek valának. Hilel a nagy patriarcha favágó volt, rabbi Jiczchakovács, rabbi Jochánán csizmadia, rabbi Josua szénégető, Ádmon vízholdó s a t. Rabbi Seset hordár volt, ő azt szokta mondani: „Édes a munka, fölmelegíti az embert.“

A törvényről beszélvén ki akarom jelenteni, hogy ez a fürdés-, mosdás- s tisztatartásra vonatkozó sok rendelete által a tisztaságot parancsolja, s gondolom, hogy Mózsés vallása követői a tisztaságra vonatkozó parancsolatait meg is tartják.

Menjenek csak azok, kik a zsidókat tisztaság hiányával vádolják azok házaiba, s nem sokára meg fognak győződni arról, miszerént a zsidók tisztaságra nézve ezen országban lakó más nemzetbelieknek hátra semmi esetre nem állanak.

A zsidók Magyarország kereskedésének főemberei. Ez által pedig bizonyára az ország ártalmára nem is lehetnének, ellenkczőleg jólétének s gazdagságának főokozója Magyarországnak, mint minden terménynyel bővelkedő országnak a kereskedés, s így az izraelita nép kereskedelmi szelleme által a haza felvirágzását előmozdítja. Kérdeztessenek csak a földmivelők, parasztok, mesteremberek s a t. ha jó dolguk van az idén a zsidók termény kereskedésének csökkenése miatt. Mi által gazdagodtak meg a földmivelők, a parasztok a két utolsó évtizedben? Szeretett honunk földjének ára mi által négy-

szeresült? Hát nem a zsidók terménykereskedése annak-e az oka? — Hisz az ember, a ki Francia, Angol-, Olasz-, Német-, Spanyolországban, Amerikában vagy Ázsiában egy népnek tanácsolná, hogy mondjon le egészen kereskedéséről, s kizárólag a földet mivelje s kézműveket gyakeroljon, minden épeszű embertől neveltetnék ki, mert mikké válnának az országok a mi materiális korunkban, ha lakosai csupa kézművészek, mesteremberek s földmivelők lennének? —

II.

A zsidók Magyarországon ugyan két osztályba oszlanak, de nem gazdagokba s szegényekbe, mint-hogy a gazdagok a szegényektől csak pénzük által különböztethetnek meg; hanem óhitűek s vallási szabadelvűekbe.

Az óhitűek a conservatív elemet a szó legszorosabb értelmében képezik. A jó régi világhoz minden jó s rossz sajátságaihoz oly erősen ragaszkodnak, hogy magok az emánczipációról hallani sem akarnak. Mindazáltal háladatosak ezek mint a zsidók általában, s ha egyszer tökéletesen emánczipálva lesznek a törvény s a köznép előtt, akkor, de csak akkor ki fognak menni kizárakodásukból, elkülönítésükből, legbuzgóbb hazafiakká s leghasznosabb polgárokká leendenek.

A szabadelvűek pedig a haladás s korszerű ujtások meleg pártfogói. Fájdalom, hogy a zsidók közt eddig még nem lépett föl egy hittudós sem, a ki nyiltan s világosan az óhitűség s a vallási szabadelvűség közti határt mérsékelt s kiengesztelő szándékkal tüzte volna ki. Ezen okból pedig az óhitűek s szabadelvűek közt majdnem szakadatlan viszály létezik, miáltal azonban sajnálatra méltó surladások s perlekedések oly nagy mértékben keletkeznek, hogy a zsidók Magyarországon községi belügyeiket

a kormány beleegyezése nélkül rendbe hozni nem tudják. (Örömmel megjegyezzük, miszerént fővárosunk izr. hitközségében Dr. Hirsler a híres szemorvos ur elnöksége alatt a legszebb egyetértés uralkodik.) Ez is az oka, hogy a zsidók Magyarországon minden létező kormány feltétlen pártolói. Egyébiránt gyöngye s a köznép megsértésének kitett helyzetöknél fogva arra szorítkoznak, hogy oltalmaztassanak s védessenek.

A zsidók kereskedésük s üzletök által a köznéppel gyakrani érintkezésbe jövése nem nagy baj gondolom a tarsadalomra nézve. Ellenkezőleg hasznos a köznépre nézve, mert bizonyára nem szolgálhat hátrányára, ha eszélyes, józanéletű, szorgalmas, jótékony, kitartással birő, családi viszonyokban solid emberekkel társalkodik. Gyermekség felállítani, hogy a köznép meghagyja magát csalu a zsidótól. Hisz a mi időnkben a magyar parasztnak sok urnál több esze van. Hasznos a zsidókra nézve, mert ez által legjobban magyarosodnak meg, magyarosodásukat pedig minden hazafi ohajtja.

Sajnálattal be kell vallanom, hogy a zsidók Magyarországon inkább a németekhez szítnak. Főokáit meg is akarom mondani. A zsidók kevés kivétellel Németthonból Magyarországba költöztek, s így bejöttükör német nyelven beszéltek, német szokásaik s német nézleteik valának. Ezen század 5-ik tizedeig nem igen kedvező állapotban találtott sem a magyar nyelv, sem a magyar zsidó. Akkor az urak Magyarországon még nem vonakodtak németül beszélni, s a köznép nem igen sajnálta a zsidót kigunyolni, kicsúfolni, becsteleníteni. Azért a magyar zsidó idegenkedett a magyar nép s nyelvétől. Miután pedig a magyar nyelv a honatyák nyelvvé vált s a zsidók jogai az 5-ik évtized elején országgyűlésileg ismertettek el, a háladatos zsidók is magyarosodásukhoz fogtak; s lám, még ezen év-

tized végén roppant előhaladásuk szépen világosan bizonyult be. Testvérüljenek tehát őszintén a magyarok a zsidókkal, s ezek bizonyára meg is fognak magyarosodni.

Továbbá a szent-írás a zsidó fiuk elemi oktatásának főtárgya majdnem minden zsidóiskolában németül tárgyalatik, mivelhogy sajnálattal ki kell mondanom, még nem létezik a mi nagy honunkban zsidó auctoritások által magyarra fordított szent biblia. Csekély véleményem szerint pedig a zsidók magyarosodásáról szó sem lehet, míg ezen magasztos munka létre nem jön. Mikor a nagy bölcsész Mendelson a zsidók németesítéséhez fogott, legelső feladata volt Mózes 5 könyveit s a zoltárokat tiszta németre fordítani, a biblia egyéb könyvei fordítását valósítani; s ime mily roppant sikert aratott tervével. Valóban ha én gazdag volnék, s a magyar nyelvben már jártosabb, saját költségemen fordítanám s fordíttatnám a szent bibliát; szegény sorsomban pedig csak minden dijnélküli közreműködésemet ajánlhatom, ha a sz. biblia zsidóauctoritások általi magyarra fordítása szönyegre kerül. Egyébiránt reménylhetők, hogy a zs. hitközségi előljáróságok Magyarországon ezen tárgyban szent kötelességüket a haza iránt be fogják látni s teljesíteni. — Továbbá a zsinagogai szent beszéd még mindig majdnem kizárólag német, s annak maradnia kell, míg magyar zsidó-papnövendékház fenn nem áll, mert eddig bizony még igen kevés rabbi magyar hitshónoklatot tartani.

A magyarok tehát, kik a zsidók tökéletes magyarosodását hazájukban kívánják, emánczipálják szellemileg s tetteleg a köznép s a törvény előtt. A zsidó igen érzékeny, de egyszersmind háladatos is. Ovakodjanak a zsidókat valahogyan kigúnyolni, megsérteni, becssteleníteni; ügyekezzenek inkább velök felebarátilag bánni s őket minden alkalommal

magyar embereknek tekinteni. A zsidók pedig mondjanak egészen le középkori előítéleteikről, tekintsék magokat magyarnemzetbelieknek, szeressék mindenek felett a hazát s a magyart mint főnépét, de egyszersmind bánjanak e honbani minden nemzetségbelivel felebarátilag.

Iparkodjanak zsidó auctoritások által magyarra fordított olcsó árán kiadandó szent bibliát különös tekintettel népiskolák számára létre hozni. Alapításának magyar zsidó tanító- s papnövelvét, hogy rövid idővel a zsidó szent beszéd s a tanítók oktatás nyelve országszerte tiszta magyar lehessen. Jó akarrattal s szép szándékkal minden józan eszme kivihető, mind a kettő levén — reménylhető, hogy a zsidók magyarosodása a mi hazánkban nem sokára ténynyé lesz. Addig pedig ugyszinte később is a Magyarországbani zsidók magyarosodásának barátjai jelszava legyen: „Hazaszeretet testvérités, egyetértés, egyenlőség, szabadelvűség, egyesülés.“

Kelt Pesten, 1862-ik dec. 18-án.

Spiegler Gyula,
rabbi.

